

1648

DIS Sokkelund Herred

Nyhedsbrev nr. 1/2017 18. årgang

Nyt fra bestyrelsen

Som der har stået i Slægt og Data (DIS-Danmark), så arbejdes der sammen med SSF (Sammenslutningen af Slægtshistoriske Foreninger) om at sammenlægge de to foreninger. Man er stadig i planlægningsfasen.

Den kommende generalforsamling i DIS-Danmark skal tilkendegive, om der overhovedet skal arbejde videre med planerne, og en ekstraordinær generalforsamling i 2017 eller 2018 skal endeligt nedlægge DIS-Danmark, hvis planerne bliver til noget.

Det vil helt sikkert komme til at betyde noget for vores forening – hvor meget er svært at sige på nuværende tidspunkt - men vi følger sagen meget nøje.

Formanden for DIS Sokkelund vil naturligvis deltage i DIS' generalforsamling, som afholdes i Svendborg den 22. april.

.....

Rigsarkivet i København flytter læsesalen

Efter mere end 400 år på Slotsholmen flytter Rigsarkivet i København fra de nuværende lokaler. Det er planen at etablere en læsesal og andre publikumsfaciliteter i Den Sorte Diamant - Det Kongelige Bibliotek på Slotsholmen.

Historiske dage i Øksnehallen

Historiske dage er en ny, stor historiefestival som skruer op for formidlingen af historien, og det foregår den 25. og 26. marts 2017.

Læs mere på www.historiske-dage.dk

Slægtsforsknings Dage 2017 i Sverige

Det foregår den 26. og 27. august 2017 i Halmstad, på Halmstad Arena, kun lidt over 2 timer i bil fra København. Årets tema er "Vejen mod vest havet". Af de mange udstillere kan blandt andet nævnes: ArkivDigital, Central soldatregistret, DIS-EAST, FamilySearch, Sveriges Släktforskarförbund og mange flere.

Du kan gå ind og se det hele på www.sfd2017.se

Fra vort mangeårige og aktive medlem, Ann Stahnke, har vi modtaget nedenstående indlæg (skrevet af Jørgen Bang, ca. 1969!)

Samsinger

Første gang jeg var på Samsø, morede jeg mig over, at rutebilchaufføren hed *Degn*, pensionatsværten *Kræmmer* og postmesteren *Præst*. De havde alle tre navne, som angav en anden profession end den, de selv udøvede, og der kom først lidt balance i tingene, da jeg opdagede, at der var en krovært, der hed *Beyer*, - det snerpede dog lidt i den rigtige retning.

Senere stødte jeg på mange andre ejendommelige navne, og personregistret i et historisk-topografisk værk om Samsø, som jeg nylig havde mellem hænderne, bekræftede indtrykket af, at samsingerne med forkærlighed har valgt tilnavne, der karakteriserede deres levevej. Navnene blev så hængende ved deres efterkommere, selv om de er gået over i et helt andet erhverv.

Et navn som *Kræmmer* skjuler sig undertiden i forklædning – man finder både *Kræmer* og *Kramer*. Men helt utvetydig er *Farver*, *Fisker*, *Færgemand*, *Skrædder*, *Smed* og *Snedker*. Naturligvis finder man også *Bonde* – de Samsø kartofler og asparges er en rigdomskilde. *Kieldmand* er det samme som ”kildemand” dvs. brøndgraver” – *kæld* er en dialektal sideform til *kilde*. *Røver* kan vel næppe kaldes et erhverv, men det er der et par stykker, der har heddet.

Også *Suder* hører med til håndværksbetegnelserne. Det har nemlig ikke noget at gøre med fisken af samme navn (det vil også være noget trist noget at hedde, men er et plattysk ord for ”skomager”, en omdannelse af det latinske *sutor* .

De embedsmæssig bestillinger har ligeledes sat sig spor i navngivningen. *Præst* og *Degn* er nævnt, - og *Foged* (undertiden skrevet *Fouged*) er jo også kendt andre steder i landet, men *Herredsfoged* har jeg aldrig før stødt på som familienavn, ej heller *Borgmester* og *Visiterer* (dvs. ”tolder”).

En meget talrig samsisk slægt hedder *Kornmaaler*. Hvad en kornmåler egentlig er har jeg aldrig vidst før jeg for nylig i Ostia, det gamle Roms havneby, så en mosaik af en værdig embedsmand, der med en stok til at glatte kornet ud, kontrollerede målet, før lasten blev solgt. Et tilsvarende embede har vi i gamle dage haft her i landet. Det skulle ifølge en resolution fra 1823 fortrinsvis gives til ”duelige og veltiente Underofficerer”.

Samsingernes lokalpatriotisme har fået dem til at give indvandrere etiketter, så man kunne vide, at de var ”udenøs”. Herfra stammer navne som *Jyde*, *Molbo*, *Helbo* (fra *Helgenæs*), *Thunbo* (fra *Tune*), *Svensk* og *Skoning* (fra Skåne).

Den almindelige danske skik med at tage navn efter sit hjemsted findes naturligvis også på Samsø: *Morup* (dvs. *Mårup*), *Moesgaard*, *Gaard*, *Gaarden*, *Holm*, (af og til skrevet *Holmb*). *Bakmand* skal nok tolkes som ”en, der bor ved bakken”.

Flere af de anførte navne findes også andre steder, men en vandring mellem gravstenene på en samsisk kirkegård vil hurtigt vise, at det her er noget særlig karakteristisk for øen.

JB

...og det er 75 år siden!

Mens de hvide snefnug lægger sig over Sokkelund Herred, er det vel naturligt at genopfriske, hvad der skete for 75 år. Vi, der kan huske tilbage til 1940-erne, glemmer aldrig det år, hvor rekorder blev dagligdag og uhyggen bredte sig.

I 1942, hvor januar havde den gennemsnitlige kulderekord for en måned på **-7.8 grader**.

I **februar** fik man kun **37** solskinstimer.

Marts blev en usædvanlig kold forårs måned med **-3,4 grader i gennemsnit** og den største kulde i mands minde (en dag med **-31,0** og 6 personer døde af kulde). Havene omkring Danmark frøs til, og kun sejladsen mellem Aarhus og Kalundborg forsøgte gennemført med assistance fra isbryder.

Nogle passagerer måtte dog stå af på isen og gå i land. Først i maj smeltede isen.

Personlig havde jeg fornøjelsen af at cykle 8 km ud og hjem til skole i al slags vejr - også i vinteren 1942. En morgen måtte jeg dog give op efter 2 km i stiv snestorm, da jeg var væltet et par gange i de mange snedriver. Der blev ikke gjort vrøvl, da jeg kom hjem!

Et normalt gadebillede i det år var de grønne uniformer, der hver dag travede op og ned ad hovedgaden eller ad andre veje. På turene gik soldaterne altid i takt og under hele marchen skrålede de tyske militærsange.

En vintermorgen på vej til konfirmationsforberedelse var en af mine klassekammerater "uheldig" at kaste en snebold i nakken på en af soldaterne, som var på vej gennem hovedgaden. Han blev placeret midt imellem soldaterne og måtte gå gennem hele Østergade i takt med tyskerne.

En anden oplevelse jeg havde i 1942 (sommer) var en kamp mellem et tysk og et engelsk jagerfly omkring Storstrømsbroen. Projektilerne fløj rundt, mens de to maskiner hele tiden skiftede kurs. Først da den engelske jager dykkede under broen og fløj mellem 2 bropiller, fik han luft til forfølgeren og forsvandt!

Problemer med den tyske besættelse sås jo ofte, men rigtig modstand kom først efter strejken den 29. august 1943, men allerede i 1941 faldt kommunisten Aksel Larsen og den tidligere konservative leder, Christmas Møller, i unåde hos de tyske myndigheder. Som mellemmand mellem de to personer med modstridende politiske mål fik overlæge (og kommunist) Mogens Fogh gennemført, at de sammen skabte et illegalt blad og en illegal organisation, der skulle bekæmpe besættelsesmagten. Navnet blev "Frit Danmark" og det første blad kom i april 1942.

FRIT DANMARK

Nr. 1

April 1942

FRIT DANMARK

To Aar er gaaet, siden Tyskland overfaldt Danmark. To lange Aar og det eneste som staar fast for os er, at vi er to Aar nærmere Frihedens Dag og Europa og Verden halvtredje Aar nærmere ved Friheden end den 1. September 1939. Ingen af os kan se ind i Fremtiden, og ingen kan se, hvornaar denne Meneskeheds Ulykke er ovre, men vi kan med absolut Bestaendighed vide, at alene en Sejr for de allierede Magter, for Amerika, England, Rusland, Kina og de til denne Magtgruppe kryttede mindre Stater kan bringe Verden Fred og Ro til det genopbyggende Arbejde og kan skaffe Sandhed, Ret og Retfærdighed til Aere og Værdighed igen.

To lange Aar er gaaet - og skent Danmark vel har haft det bedst af alle de af Tyskland, Italien og Japan erobrede Lande, saa er Sandheden jo dog den, at Tysklands Kvalertag og vor Strube bliver snævrere og snævrere og at Landet langsommere end andre Lande men lige saa sikkert smæres ind i den tyske aarsretnings og Despotis Helvede, der er ej heller nogen Grund til, som det i visse Kredse sker, at naere nogen Art af Taknemmelighed over den Behandling, som bliver os til Del - den mildere Behandling er nøje knyttet til to Kendsgerninger, nemlig for det første, at vi ulykkeligvis som det eneste Land (foruden Siam), da Overfaldet skete, bejede Nakken og gik frivilligt under Aaget, og for det andet, og dette er det afgørende for Tyskland, at det er i Tysklands velforstaandede Interesse at give os den blidere Behandling. Tyskland faar paa denne Maade flere Varer, flere Arbejdere, mere af enhver Art end det vilde faa, som norske, belgiske, hollandske eller Balkan Tilstande herakede her i Landet. Det er Tyskland, som har Fordele af den Behandling som de giver os, dette og dette alene er den faktiske Aarsag til vore Forhold. Men ingen bør tage Fejl af at, vindes Krigen af Diktatur- og Despoti-Magterne, saa er andre Folks Skæbne trods Løfterne ogsaa vor Skæbne.

Det kan derfor fastslaaes som en uimodsigelig Kendsgerning, at alene en Sejr for de allierede Magter kan give Verden Frihed, Lykke og Genopbygning.

I maj 1942 blev Christmas Møller tvunget til at rejse til England, men han fortsatte med at arbejde for modstanden i Danmark i tæt samarbejde med Mogens Fogh.

"Frit Danmark" fik som blad og organisation en stor udbredelse, og ved befrielsen var "Frit Danmark" en af de mest betydende og indflydelsesrige modstandsorganisationer.

JB

Fra Kumbels "Ølkulturelle Vink"

*Klar de trange
tider stolt:
Hold hodet klart
Og øllet koldt.*

Forårets aktiviteter

Februar

07. Gotisk læsning ved Jørgen Kristensen
14. Kl. 19 – foredrag v/Ulrich Alster Klug
Den store Udvandring 1860-1940
I denne periode udvandrede omkring 10% af den danske befolkning. Foredraget ser på baggrunden for udvandringen, og ved praktiske eksempler viser Ulrich, hvordan de udvandrede kan spores.
Gratis for medlemmer og 40 kr. for gæster. Kaffe og vand kan købes.
Tilmelding til Lillian på lillian@holmnielsen.dk
21. Åbent Hus
28. Workshop – kom med dit materiale, hvis du har et problem med at læse eller ikke ved, hvordan du kommer videre – vi ser på det sammen og hjælper.

Marts

07. Gotisk læsning ved Jørgen Kristensen
14. Åbent hus
21. Kl. 19 - Ordinær generalforsamling
Efter generalforsamlingen er der møde med ris og ros fra medlemmerne samt forslag til nye aktiviteter.
28. Kl. 19 – Foredrag v/Erik Kann
Lægdsrullerne efter 1860 samt arkivalier vedr. sessionsbehandling.
Gratis for medlemmer og 40 kr. for gæster. Kaffe og vand kan købes.
Tilmelding til Lillian på lillian@holmnielsen.dk

April

04. Gotisk læsning ved Jørgen Kristensen
11. Påskelukket
18. Kl. 19 – Fortælling af medlem Lillian Holm Nielsen
”Min familie fandt mig”
25. Sæsonafslutning for *medlemmerne*
Bestyrelsen byder på 2 stk. smørrebrød, og vi siger hinanden tak for en god sæson.
Kaffe og drikkevarer kan købes.
Tilmelding SKAL ske til Lillian på lillian@holmnielsen.dk senest tirsdag, den 18. april

Vi er ikke helt færdige med programmet for efteråret 2017, men prøver på i samarbejde med vores svenske venskabsforening, hvor vi er værter, at arrangere en fælles tur i København eller omegnen.

Her er et billede fra en dejlig aften på Sydholmen i januar med besøg af Gøngerne fra Lundby.

